

Belső hangok *követése*

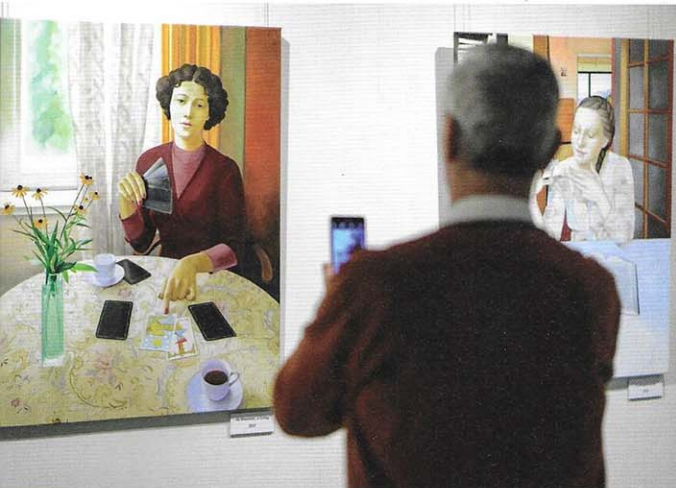
Látogatóban Kiss Márta festőművész kiállításán, műtermében

„Szeretem nézni, figyelni az embereket. Csak úgy, a gyönyörködés kedvéért. Ha szépek, azért, ha csúnyák, azért.”

(Kiss Márta)

A kortárs festészet szemléleti áramlatai szinte parttalanná bővültek. Az alig több mint száz éve forradalmian megújuló európai festészet nézőpontjai azóta is rendkívül tágak. A valóságábrázoláshoz igazodó, realiztikus, látványalapú festészet éppúgy él, mint a legelvontabb törekvések sokaságai. Egy ideig úgy tűnt, hogy a realizmus kifejezéssel csak nagyon lazán körvonalazható szemléletek kihagyhatók a 20–21. század megújulásainak sorából, hogy mindent „legyőz” az absztrakt, elvont stílusok sokasága, a geometrikus megoldásoktól az expresszív kifejezőerőig. Ám mégsem így történt. A II. világháború után megjelent a hiperrealizmus, ennek különböző változatai, és a sokféle folyamat között manapság azt érzékeljük, hogy ez a fajta művészi világkép reneszánszát éli, képes megújulni, úgy képviselni a tradíciót, hogy közben a máról és a mához is szóljon, ne a szemléleti nosztalgia éltesse, hanem a szakmai alázat és tudás újra becsben tartott minősége.

Az Akasztott csillag című festményt fotózza egy érdeklődő

Az elmúlt évek magyar festészetében is újraéledtek ezek a törekvések, melyek behatárolására nem alkalmasak a megszokott szakkifejezések. Ha megpillantunk egy-egy ilyen, nagy műgonddal elkészített képet, annak kataritikus hatása van, újraéleszti hitünket abban, hogy igenis alapvető a festeni, rajzolni tudás, a magasrendű szakmai/művészi felkészülés, felkészültség, az ezzel együtt járó alázat.

Igy vagyunk Kiss Márta festőművész képeivel, aki mintegy másfél évtizede egyre erőteljesebben van jelen a kortárs magyar festészetben. Munkái a figurális ábrázolást tartják középpontban, egyszerre kötődnek a múlthoz és a jelenhez, a valósághoz és az álomhoz, a látottnak és a képzeltnak, a kézzel foghatóhoz és a szellemihez. Képeinek első látásra emocionális atmoszférája van. Képi világa ma is sajátos reneszánsz eszmények alapján teremődik, mely közel áll a hiperrealista, radikális realista stíluszményhez, de mindebben sokszor érzékelhető egy szürealista, villódzó intellektus képtերemő kreativitása és – ez is fontos – szimbólumteremtő képessége.

Az obudai San Marco Galériában, annak kedvezően megújult terében nemrég rendezett kiállításán többféle tematikájú munkáiból válogatott a kiállítás kurátora,

Garami Gréta művészettörténész. Itt kitűnt a festő fokozott érdeklődése szakrális kérdések iránt, az angyalok, az angyalábrázolás művészi megjelenésének központba helyezése. Figyelmünket felkeltette enteriőr- és csendélet-ábrázolásainak artisztikus szemlélete, az anyaság megélésének és művészi kifejeződésének gyönyörűsége, a mai magyar valóságból vett pillanatok finom ironikus rögzítése, és nem utolsósorban Festőnők vendégségben című képe, ahol a festő maga kínálja almával a művészettörténet három kiemelkedő festőnőjét, Sofonisba Anguisolát (1532–1625), Amrita Sher-Gilt (Sérgil, 1913–1941) és Frida Kahlot (1907–1954). Példaképek vajon? Kiss Márta képei láttán sok kérdés fogalmazódik meg bennünk, és mivel tudjuk, hogy a Képzőművészeti Egyetemen eredetileg festőrestaurátori diplomát szerzett, első kérdésünk nem is lehet más, mint hogy mikor döntötte el és miért, hogy festő lesz, nem restaurátor?

– Úgy kezdtem a Képzőművészeti Egyetemet, hogy restaurátor akarok lenni, meg se fordult a fejemben, hogy alkotóművészettel foglalkozzam. A fordulópont a diploma után következett, amikor fél évet az USA-ban töltöttem. A friss diplomával próbáltam ott bármilyen restaurálással kapcsolatos munkát találni, de úgy tűnt,

hogy ez az ajtó teljesen zárva maradt. Viszont folyamatosan olyan impulzusok értek, amelyek abba az irányba tereltek, hogy elkezdjek saját képeket festeni. Minden, ami festéssel kapcsolatos volt, nyitott ajtóra talált. Két meghatározó élménycsúcs hadd említsem, aminek döntő jelentősége volt, hogy elindultam ezen az úton. Az egyik egy galéristával való találkozás volt. Másolatokkal házaltam galériáknál, volt egy megbeszélte időpontom valakivel. Meg is jelentem a galériában, hónom alatt egy, talán Botticelli-másolattal, az idős galérista nő viszont nagyon rossz állapotban találtam. Épp elvesztett egy nagyobb összeget a tőzsden. Rosszkedvűen nézett rá a képre, és annyit mondott nekem: aki így tud festeni, miért nem a saját képeit festi? Ez a kérdés sokáig visszhangzott még bennem.

A másik meghatározó élmény egy álom volt. Egy nagy épület legfelső szintjére mentem fel, több emeleten keresztül. Egy folyosó végén találtam egy szobát, amelynek a falai üvegéből voltak. Odamentem, és azt láttam, hogy ez a szoba zsúfolásig tele van pakolva képekkel. A szoba ajtaja is üvegből volt, próbáltam benyitni, de zárva találtam. Csak kukucskáltam, és néztem befelé,

Óltalmazó Madonna

tónók látogatóban

mennyi kép... de nem volt nálam kulcs, nem tudtam bemenni. Az álom egészen egyértelmű, és egyben nyugtalanító volt. Tudtam, hogy azok a képek az üvegfalakon túl bennem vannak. Egyelőre nem volt bejárásom ebbe a szobába, de mivel nagyon kíváncsi voltam ezekre a képekre, látni akartam őket. Nem volt más lehetőség, meg kellett keresnem a kulcsot. A kulcs pedig a festés. Megadni a teret, időt és energiát, hogy ezek a képek napvilágra kerülhessenek.

Így kezdtem el festeni. Ebben a döntésemben jávai útjaim nagyban támogattak, arra volt szükségem, hogy teljesen egyedül, bármilyen külső befolyás nélkül rátaláljak arra, hogy mi is az, ami a festésben érdekel, és mik is ezek a belső képek.

Közben szerencsés módon kaptam néhány nagyon szép restaurálási feladatot a Szépművészeti Múzeumban. Volt tehát két út, restaurálás és festészet. Úgy érzem, hogy döntenem kell valamelyik mellett, mert két malomban nem tudok öröl-

ni. Másfajta felkészültséget és hozzáállást igényel a két út, és nyilván mind a kettő rengeteg időt.

Volt tehát egy pont, amikor döntöttem. Az életem legfontosabb döntéseit intuitíven hozom, hallgatok a sugallatokra, megérzésekre, azt gondolom, azért vagyok most ott, ahol vagyok, mert mindig a belső hangot követtem. A képek olyan erővel zúbtak fel bennem, és a festészet iránt olyan, máig nem lankadó lelkesedést és elhivatást éreztem, hogy kétséget kizáróan tudtam, ez az az út, amin járni akarok. Az a döntés, hogy festeni fogok, 2003-ban született, az pedig, hogy csak a festés útját választom, 2007-ben, amikor visszatértem Jáváról.

– Az imént utalt arra, hogy élete legfontosabb döntéseit intuitíven hozza, ezért is felvetődhet: ösztönös vagy tudatos festőnek tartja inkább magát?

– Mind a kettőnek egyszerre. A képek megszületésében nagyon sok az ösztönös rész. Az, ahogy a képekre rátalálok magamban, egyáltalán nem tudatos folyamat.

Végre a friss levegőn

Az viszont, ahogy a belső képekből konkrét képek lesznek, sok festői döntést kíván. A vázlatoknál, a kompozíció felrajzolásánál,

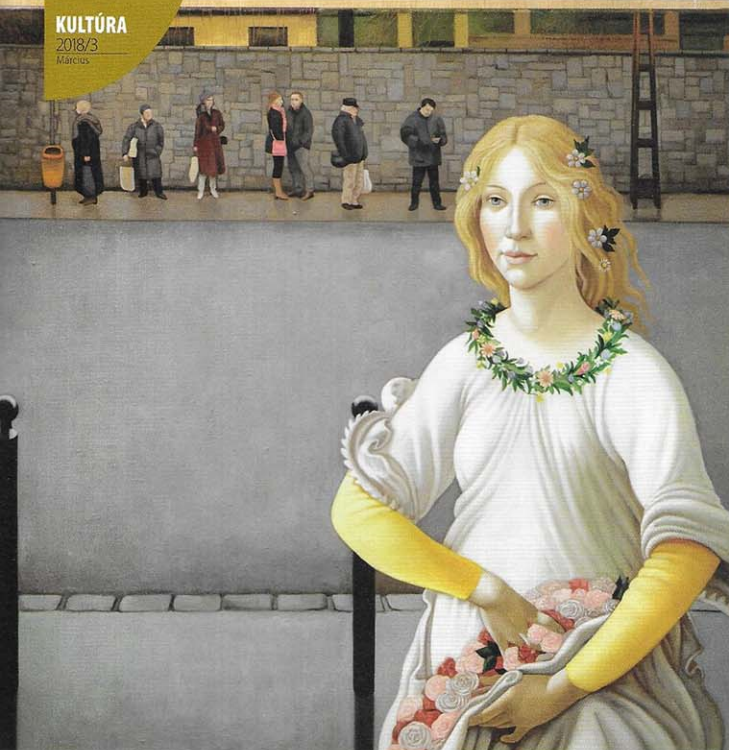
a színek kiválasztásánál nagyon sok tudatos döntést hozok. Maga a festői módszer is, amit használok, kimért, kidolgozott, aprólékos, tudatos, végiggondolt. Megnyugtató, hogy megengedem magamnak a tévedés lehetőségét. Hozok rossz döntéseket, elrontok képeket, de ha az ötlet jó, vagy tényleg van egy belső kép, ami foglalkoztat, akkor újra nekilátok, felülbírálok a korábbi festői döntéseimet, megfestem újra a képet.

– Milyen módon változtatta meg a festéshez való viszonyát, hogy anya lett?

– Az anyaság nagyon mély transzformáció, különösen introvertált alkatú, művészettel foglalkozó embernek. Óriási szükségem van az egyedül töltött, befejező forduló időre, ami főleg egy pici baba mellett kevésbé kivitelezhető. Így tudtam, hogy az életben vannak prioritások, mindennek megvan a maga ideje. Tudtam, hogy a kisgyerek mellett nem a fő műveimet fogom megalkotni. Sok festészeti kérdés felmerült bennem, hogy merre tovább. Nagy átalakulások és átrendeződések zajlanak a személyiségemben, és tudom, hogy előbb-utóbb ez a képeimen is vissza fog köszönni. Anyaként is festek, mert ez az a dolog, ami nagyon foglalkoztat és lelkesít, a belső egyensúlyomhoz szükségem van a munkára. Nem tudok annyi időt fordítani a festésre, mint gyermekem születése előtt, amikor még időmilliomos voltam. Így kevesebb kép készül, és lassabban. De mindenképp

gy kis édesség

azt érzem, hogy az anyaság olyan fontos élmény, amely által a személyiségem sokkal árnyaltabb lett, valami lassan érlelődik bennem, ami majd a képeimen is megjelenhet. Az utóbbi években a festészetemben megjelenik egy kísérletező elem. Belehímezek, belevarrak a képekbe, új utakat keresve ezzel annak, hogyan lehet megjeleníteni a tudatérzékszerveinkkel nem felfogható jelenségeket és világokat. A hímzés nem is díszítő funkciójánál fogva izgat, hanem az érdeklődésem ahogy ez által a szinte mágikus aktus által új dimenzió nyílnak a képeken.

– Ön szerint van-e olyan, hogy „nőfestészet” vagy női festészet, vagy csak festészet van?

– Szerintem csak festészet van, a női festészet kategória nekem idegenül cseng. Nyilván vannak női alkotók, férfialkotók. Vannak női alkotók, mint például én is, akiket foglalkoztat a nőként való létezés, és ez munkáikon is megjelenik, ugyanakkor vannak női alkotók, akik egészen koncepciótalanul és mentális indíttatással alkotnak. Számomra lényegtelen, hogy nő vagy férfi az alkotó, és különösen az idegen, hogy ez a szinte bélyegként kerüljön rá az alkotáshoz való viszonyulásra.

– Bélyegként természetesen nem kerül rá, de képeiben mintha felfokozottan volna jelen a női léttel való foglalkozás, ez érdekeltem fel: ha van Önben némi feminizmus, azt hogyan értelmezi?

– A feminizmus megjelöléssel van egy kis távolságtartásom. Sok árnyalata van a szónak, és elég sok a negatív felhangja benne. Nem is. Vajon ki mit ért feminizmus alatt? Semmilyen izmushoz vagy eszmeréhez szerhez nem érzem magam közel. Hogy a képeim esszenciája kapcsolatot mutathatna bizonyos feminista megközelítéssel, csak véletlen eredménye. Foglalkoztat a női létezés milyen női testben, női sorsot élni. A női érzékenységgel milyen tudati és tudat alatti régiókba van bejárásom, és ez által milyen képeket tudok életre hívni. De a teljes mértékben belső út, semmint valamely eszmerendszer sugallata.

– A szakrális témák iránti érdeklődéséből következők a kérdés, hogy Ön vallásban hisz Istenben vagy a művészetben? Vagy ez a képein „hit” nem zárja ki egymást?

– Miért kellene kizárnia? A vallást inkább most hagyjuk, az egy másik vonatkozás.

vasz

zene a megnyitón

Feledy Balázs megnyitóbeszéde

de az Istennel – vagy minek is nevezem – való kapcsolódás, mondjuk úgy, az a hit, hogy létezik egy nálunknál magasabb, bonyolultabb, összetettebb rendező elv, az számomra egyértelműen megfér a művészetben való hittel. Mert mi a művészet? Lehetőség az embereknek arra, hogy az anyag megformálásán és kreatív alkotómunkán keresztül saját legbelső lényegükkel, illetve az univerzum szellemiségével találkozzanak. A művészet számomra nem feltétlenül jelenti azt, amit ma magas művészetnek értenek. Minden emberben ott van az alkotás és a szellemi jelenléttel való találkozás lehetősége. „Isten” (vagy is nevezem) maga képére teremtette az embert. Isten alkotott, és az embernek is megadta az alkotás képességét, lehetőségét, szerintem éppen azért, hogy magával a Teremtővel találkozhasson. Látja, gondban vagyok az istenfogalommal. Mélyen hívő embernek tartom magam, sok mindenben hiszek, például a hit erejében is. De az Isten a legnehezebben felfogható és megközelíthető... mi is? Fogalom? Lény? Létező? Tudat? Mindegyik, semelyik.

– Festészetét gondolati vagy látványbeli benyomások inspirálják?

– Mindkettő. Vannak témák, amelyek foglalkoztatnak, utánajárok, gondolkodom, írok róluk, próbálom képnyelven is megfogalmazni őket. Ugyanakkor festőként figyelemmel járok a világban, szeretek megfigyelni, rácsodálkozni, és egy-egy látvány, valami szép vagy valami rút is nagyon be tudja indítani a fantáziám. Az inspirációnak rengeteg forrása van. ■

Beszélgetés az ismerősökkel

Elismerő közönség